

TEATR LUDOWY
NOWA HUTA
PROGRAM NR 5
SEZON 1958/59

Dyrektor

i Kierownik artystyczny:

KRYSTYNA SKUSZANKA

23
aleksander

fredro

gwaltu

co

się

dzieje

premiera

kwiecień

1959

O B S A D A:

Urszula, burmistrz w Osieku

— **Maria Cichocka**

Tobiasz, jej mąż

— **Tadeusz Szaniecki**

Kasia, ich synowica

— **Marianna Gdowska**

Barbara, pisarz

— **Eugenia Romanow**

Kasper, jej mąż, brat Tobiasza

— **Zdzisław Klucznik**

Agata, bakałarz, i dowódca straży

— **Alina Żubrowna**

Błażej, jej mąż

— **Jan Güntner**

Filip Grzegotka

— **Michał Lekszycki**

Jan Kanty Doreba, towarzysz pancerny

— **Ferdynand Matysik**

Dyzma Bekiesz

— **Jan Krzywdziak**

Makary, szeregowiec

— **Gustaw Kron**

straż

— **Bogusława Czuprynowna**

— **Anna Gołębiowska**

— **Wanda Swaryczewska**

spiskowcy

— **Janusz Mirczewski**

— **Alexander Polek**

— **Witold Pyrkosz**

25

reżyseria: Wanda Laskowska
scenografia: Marian Garlicki
muzyka: Józef Bok

inspicjent: Zbigniew Kamecki
sufler: Zdzisława Wątroba
brygadier sceny — Edward Górski
oświetlenie — Ludwik Kolanowski
radioakustyk — Hubert Breguła
kier. prac. krawieck. — Feliks Kolak
— Zdzisława Gajdeczko
kier. prac. perukarsk. — Henryk Jargosz
kier. prac. stolarskiej — Zygmunt Osika
prace malarskie i modelatorskie
— Władysł. Grabowski

Tylko śmiało

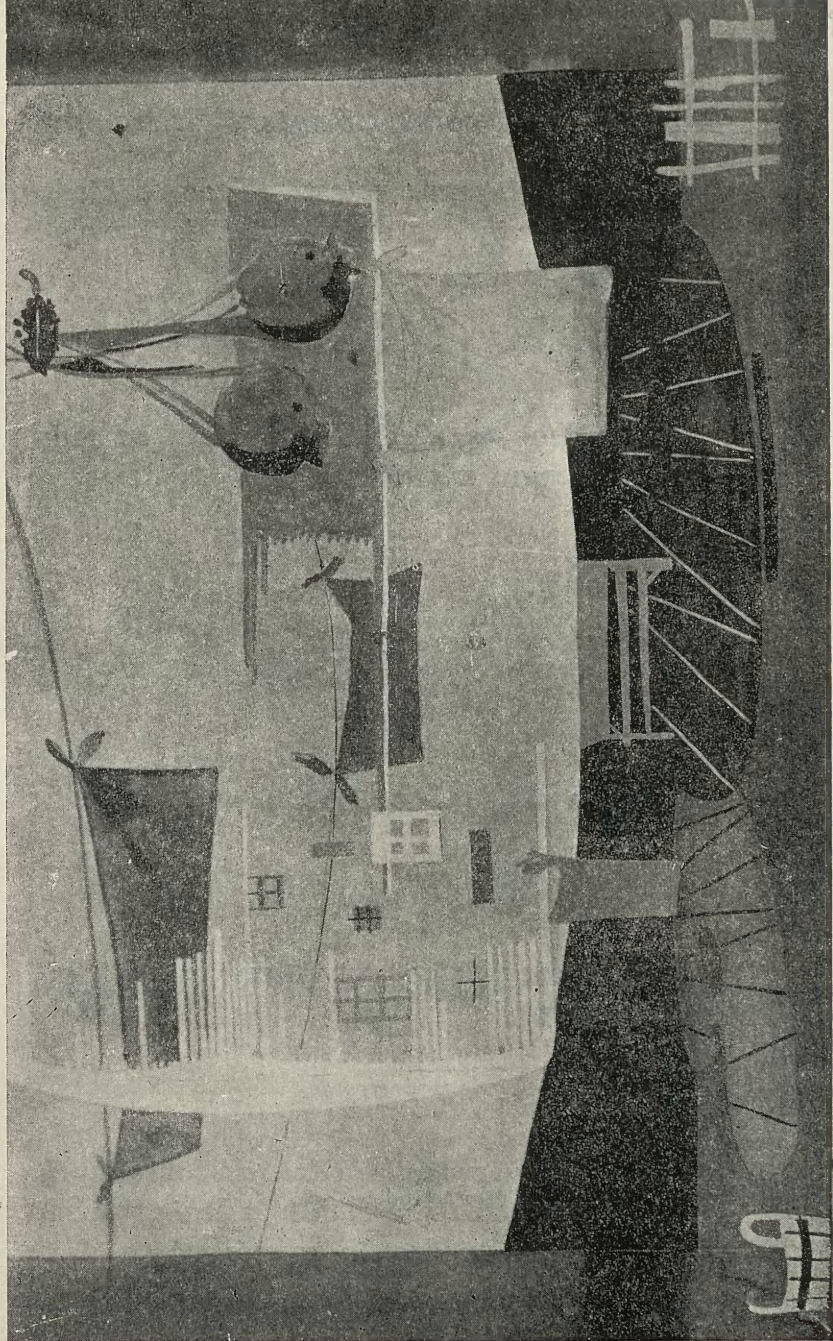
*Tylko śmiało, a z kopyta,
Obces za łeb, w pysk i kwita.
... Ja za murem sięde
I patrzeć będę.*

ALEKSANDER FREDRO

Nasz kraj

*Dźwignąłby się o swej sile,
Bo z letargu kraj się budzi,
Gdyby tylko dziś nie tyle
Było u nas wielkich ludzi.*

ALEKSANDER FREDRO

Aleksander Fredro „Zapiski Starucha“

*Nie złe to głupstwa wieku młodego, kiedy
i starzy żałują czasem, że już ich zrobić
nie mogą.*

* * *

*Kto się nigdy nie śmieje, od tego
zimno wieje*

* * *

Świecą pieca nie rozgrzeje.

* * *

Nie użyje, kto żółcią żyje.

* * *

*Więcej życia pozłoci łut illuzyi niżeli cen-
tnar prawdy.*

* * *

*Wielu może uchodzić za rozsądnych
powtarzając cudze zdania, jeżeli
tylko wiedzą co powtórzyć.*

Kto się spanoszył jeszcze nie pan.

* * *

*Pies pocziwszy od człowieka, nim
ukąsi, pierwszej szczeka.*

* * *

*Od głupich sam się człek obroni,
Od mędrców niech nas Pan Bóg broni.*

* * *

*Od fałszywego mędrca uchowaj nas
Panie,
Jeden za stu głupców stanie.*

* * *

*Trzech rzeczy trzeba do szczęścia: nie cho-
rować, nie kochać, nie myśleć.*

Komedia „Gwałtu co się dzieje“ długo nie cieszyła się względami krytyków, miano ją za błahostkę, za wybryk swawoli, za „szczerą i zupełną farsę“. Krzywiono się na jej niewybredność. Ci starzy, wąsaci mieszczenie w spódnicach, z koszykami czy przy kądzieli skarżący się na twarde kułaki żon, ich małżonki na krześle burmistrzowskim, za stołami sędziowskimi czy w zastępie wojskowym — to, sądzono, pomysł gruby. Może. Ale czy obciąża on samego tylko Fredrę? Świat na opak, odwrócony porządek rzeczy, w szczególności kobiety u władzy państwowej — stara to śpiewka, to upodobany temat dawnej satyrycznej facecjonistyki polskiej. Posłuchajmy: „Artykuły niżej spisane, w których oswobodzenie wszelakie białymgłom należące — przypowiadamy i przykazujemy:

Naprzód tego im dozwalamy, aby mogły na koniach jeździć we zbrojach i w karacenach, w pancerzach (...)

Artykuł wtóry: Aby także miały moc z siebie urzędniki, hetmany i wszelki urząd wybierać i stanowić, i radę między sobą sporządziwszy sądy odprawować, rządy stanowić (...)

Artykuł trzeci: Każdy mąż powinien żonki swej we wszystkim słuchać i bez jej wiadomości nie ma do innych chodzić, choćby do największego przyjaciela (...)

Artykuł szósty: Rano każdy mąż powinien rani wstać niżli żona, a odprawiwszy nabożeń-

stwo swe ma w piecu zapalić, aby pani, jako mdła, do ciepłej izby wstała; ma mieć w pogotowiu wodę, ręcznik, piwo albo wino grzane, albo polewkę przyprawną, a mieć kurczę gotowe pieczone, a jeśli post, tedy rybek cudnych z korzeniem nagotować a nie dać jej leda piw-ska pić dla zdrowia podłego.

Artykuł ósmy: (...) a jeśliby mąż taki leniwy i niedbały był i słuchać nie chciał, ma być tego dnia głodem morzony, pokutę na ławie albo gołej ziemi przez całą noc odprawować, według wolej żony swojej ma być karany“ itd.

Cóż to jest? To jest „Przywilej“, wystawiony przez Feminariusza, „najwyższego gubernatora a obrońcę pogłowia żeńskiego“, w satyrze frantowskiej z XVII w. pt. „Sejm białogłowski“. Przecież to sytuacja kubek w kubek jak w naszej farsie osieckiej. Czy nie można by mniemać, że Fredro ten lub podobny utwór znał i podstawowy pomysł jego po prostu u dramaty-zował, że się więc w pewnym stopniu wobec niego zadłużył?

*

*

*

Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że Fredro pisząc „Gwałtu co się dzieje“ epoce bliżej się nie przyjrzał, o odtworzenie jej nie dbał, na wierności historycznej, na oddaniu rzeczywistych

stosunków ówczesnego życia najwyraźniej nie zależało mu ani trochę. Nie było to po linii ani przyrodzonych jego zaciekawień, ani realizowanego przezeń programu artystycznego. Jest rzeczą jasną, że wskazówka na czele komedii: „sto lat temu“, desygnuje sprawę akcji w sensie nie historycznym, ale baśniowym, coś w rodzaju: „przed latami, przed wiekami...“ Zarazem najwłaściwiej określa charakter utworu.

„W pracowni Aleksandra Fredry“

Stanisław Pigoń
(fragmenty)

Wielki Teatr

*Świat teatrem, gra wszystko, aktorowie
wszędzie;*

Kto nie gra, może patrzeć; ale płacić będzie.

JÓZEF DIONIZY MINASOWICZ

Deklamatorowie

*Zimny mędrzec z Stagiry — a miał ciepłe
żadze;*

*Bije gębą Demosten — w boju oręż ciska;
Dyogen, nim wlażł w beczkę — fałszował
pieniądze;*

Seneka klnie na złoto a złotem połyska.

Taka to świata podstawa,

Oto spraw jego znamię:

Człek pięknie ogłasza prawa,

Ogłasza i pierwszy łamie.

JÓZEF DIONIZY MINASOWICZ

*w bieżącym
repertuarze
Teatru Ludowego:
W. Szekspir
„Burza“
J. Steinbeck
„Myszy i Ludzie“
A. Camus
„Stan obłączenia“
W. Żukrowski
„Porwanie
w Tiutiurlistanie“
(przedstawienie dla dzieci)
W przygotowaniu:
Maria
Dąbrowska
„Geniusz sierocy“
Prapremiera polska*

NOWOHUCKA DRUKARNIA PRZEMYSŁU TERENOWEGO
KRAKÓW - NOWA HUTA, OS. C-2, ULICA STAŁOWA 5
Zamówienie 792 - 3.000 - C-1-(1498)

Cena 4 -

kart-69

ARCHIWUM
P. TEA LUDOWE
W NOWEJ HUCIE

Nr poz. 20